

L' EXCURSIONISTA

BOLLETÍ MENSUAL

DE LA

ASSOCIACIO CATALANISTA D' EXCURSIONS CIENTIFICAS

FUNDADA EN 26 DE NOVEMBRE DE 1876

ANY VI.

BARCELONA 31 DE MARS DE 1883

NÚM. 53.

CONDICIONS DE LA PUBLICACIÓ

GRATIS PERA 'LS ASSOCIATS.—Pera 'ls no socis: 1'50 pessetas al any.—Número sol 25 cénts
Se suscriu en lo LOCAL DE LA ASSOCIACIÓ. PARADÍS, 10, SEGON. ahont deuen dirigir-se totas
las comunicacions y en las llibrerías de Verdaguer, Parera, y Felip.

TORN DE CONFERENCIAS.

Abril 20.—Foment de las excursions per la nostre terra pera conseguir
que sia degudament coneguda y estimada.—D. Gayetá Cor-
net y Mas.

» 27.—Desclot y sa Crónica.—D. Antoni Auléstia y Pijoan.

Maig 4.—Historia de la Vidriería.—Conferencia I.—D. Jaume Arolas.

» 11.—L' Art románich á Catalunya.—Conferencia III —Data y estil
de sos monuments.—D. Joaquim Olivó y Formentí.

SESSIONS Y EXCURSIONS

Abril 12.—Sessió preparatoria de la excursió á Roda de Bará y Salomó.
—Lectura de la ressenya de la visita al Museu arqueològich
de D. Bartomeu Bosch y Pazzi, per D. Lluís M. Soler.

» 15.—Excursió á Roda de Bará y Salamó.

» 23.—Vetllada literaria en celebració de la festa de Sant Jordi.

SOCIS ENTRATS DURANT LO MES DE FEBRER.

D. Manel Serra.

» Ramon Ruiz de Contreras.

» Eduart Castellet.

» Joan Miró y Murtró.

— 194 —

- » Joan Pons y Massaveu.
- » Joan Sardá y Lloret.
- » Sebastià Plaja.
- » Enrich Juncosa.
- » Joseph Cascante y Ribas.
- » Salvador Ordeix.
- » Agustí Valls y Vicens.
- » Francisco Pagès y Cabanyeras.
- » Joseph Verdú.

DELEGATS.

- D. Manel Creus y Esther, á Vilanova y Geltrú.
- » Joaquim Mas y Ministral, al Vendrell.
- » Joseph Margarit, á Hostalrich.

CONFERENCIA

SÓBRE

NOCIONS PRÁCTICAS DE FOTOGRAFÍA PERA US DELS EXCURSIONISTAS.

Lo conferenciant Sr. Massó comensá fent present que la seva peroració devia considerarse com una continuació de la materia tractada en una anterior conferencia pel Sr. Mariezcurrena, *empero applicantse aquesta especialment á posar de relleu la facilitat* que s' havia adquirit ab los moderns avenços del l' art fotogràfic pera fer us d' aquest en las excursions.

Ressenjá somerament los procediments practicats fins al dia y, prescindint dels mes atrassats, s' ocupá de las ventatjas é inconvenients que oferian lo procediment humit al colodio y los diversos en que s' empleavan preservatius pera conservar la sensibilitat á la placa fotogràfica usada en sech, quina sensibilitat resultá sempre considerablement disminuïda fins [al descobriment, fet fá poch de las condicions que ofereix la gelatina combinada ab un bromuro de plata; condicions tan notables, especialment per la exquisida sensibilitat de la placa y sa indefinida conservació, que desde aquest moment pogué dirse que la fotografia havia donat un pas de gegant. En demostració d' aytals ventatjas citá algunas aplicacions d' aquest art, tals com lo de haverse reproduït un panorama desde un globo aereostàtic empleant una posa de 1/20 de segon; la fo-

tografia treta del esclat d' una bala de canó en lo moment de pegar en lo blanch; la de las diferents posicions d' un cavall durant lo temps d' un sol pas etc. etc., reproduccions abans impossibles de executar.

Facilment, donchs, se concebeix que l' excursionista disposa ab aquest procediment de medis fins ara desconeguts, aumentats encara per la facilitat d' adquirir en lo comers placas preparadas ab molta perfecció, procedents dels establiments que al extranger s' han montat pera explotar aquesta preparació fentne una vera industria. En aquest punt lo conferenciant dedicá un laudatori recort al nostre compatrici D. Joaquim Amigó, qui ab sos estudis y perseverancia ha conseguit fabricar una emulsió á la gelatina que pot sostenir la comparació ab las que al extranger se fabrican.

L' excursionista no deu preocuparse de la preparació dels seus clichés; pot fins confiar á un fotógrafo de professió la revelació de la imatge obtinguda latent en la placa que ha exposat davant d' un assumpto qualsevol. Li basta, pera conseguir lo resultat que desitja, coneixer la manera de usar dels aparatos fotogrífichs pera la obtenció del cliché.

Al efecte de donar una idea práctica de las operacions que devian efectuar-se, lo conferenciant posá de manifest y explicá las condicions y us d' un magnífich aparell fotogrífich de campanya fabricat per Mr. Jonte de Paris, model premiat per la Societat francesa de Fotografia, que posseheix lo conferenciant, junt ab dos objectius del famos óptich Ross de Londres.

Exposá la teoria de la cambra fosca y traduhí alguns apartats d' una obra de Mr. Clement fá poch temps publicada ab lo titol de *Methode pratique pour determiner exactement le temps de pose en photographie* que es una guiassegura pera que lo princípíant arribi a obtenir resultats que semblan reservats al fotógrafo de professió evitantli interminables y engorrosos tanteigs, per medi de la resolució de senzillas formulas aritméticas quins coeficients poden portarse anotats en lo carnet de viatge.

Lo senyor Massó terminá sa conferencia ponderant la necessitat de que 'ls excursionistas fassan tot l' us possible de la fotografia, quina exactitut sens rival facilitaria lo coneixement y estima de las bellesas del nostre pays, així artísticas com pintorescas, com tambe obriria un camp vastíssim als estudis arqueológichs é histórich per medi de la auténtica y fidel reproducció de assumptos ab aquells relacionats, oferinse, sempre que la Associació ho estimés oportú, á comunicar als associats los coneixements que per sa afició té adquirits en l' art fotogrífich per medi de conferencias prácticas que donguessen lloch á la formació d' un grupo d' aficionats á la fotografia dins de la Associació.

Los concurrents tributaren unánim aplauso al conferenciant,

EXCURSIONS.

(*Extracte*)

VILAFRANCA, SANT MARTÍ SARROCA, LA LLACUNA, SANT MAGÍ DE BRUFAGANYA, MONTAGUT Y SANTAS CREUS. (oficial) 24, 25 y 26 de Mars 1882.

Assistència dels Srs. Gich, Doria, (P.) Massó, Aulestia, Arolas, Vergés (R.) y Tusquets.

Se Sortí de Barcelona en lo tren de las 5 h. 40 m. de M. anant á fer nit á Vilafranca, ahont se posá en la fonda de la Mieta. Los excursionistas foren rebuts en l' Estació d' aquella vila y acompanyats pel digne soci delegat Sr. Clascar.

Al endema 25 á primera hora, se visitá l' iglesia de Santa María qual entesa restauració lluhiria mes sino fossen los altars *gòtics* ab que se l' ha volgut adornar; y la de Sant Francesch ab sos notables sepulcres. A las 6 h. 30 m. sortiren de Vilafranca per la carretera de la Llacuna, en deplorable estat, ab tartana que sols podian utilizar á estonas, arribant á San Martí Sarroca pera visitar la famosa iglesia románica ab son elegant ábside. A las 10 h. emprengueren altre vegada la marxa per la mateixa carretera que travessant rústicas pinedas y enlayrantse per espayosas vessants d' ahont se dominan vastos horizons, conduheix á La Llacuna, ahont entraren á las 1 h. 30 m. Presenta 'l poble antich aspecte, veyentse en la plassa l' iglesia de Sta. María de trassa gòtica y renovada en lo sigle xvii. En la rectoria los mostrá l' atent se-nyor Rector Mossen Joan Riba algunas alhajas del culto y un llibre-consuetat escrit per son antecessor Mossen Jaume Solernou contenint una noticia històrica bastant complerta de la parroquia. Dinaren en la posada de Isidro Alegret (a) Can Nin y á las 4 h. acompanyats del metge de la vila D. Joan Puig y del propi Alegret, emprengueren á peu lo camí de Sant Magí visitant de pas l' *Arch*, pont format per las materias sólidas que l' aygua ha anat depositant sobre un antich arch ó biga, ab menuts degotells y corinatges d' eura; y seguint fins al fons de la vall ahont hi havia abans la llacuna que ha donat nom al poble. Foren despedits aquí per sos amables acompanyants, travessaren prest lo clot y riera de Miralles de frescal aspecte, y emprengueren la pujada á las serras de la Brufaganya fins al santuari de Sant Magí 6 h. 30 situat en una alta vessant, rodejat de espessas rouredas un de quals arbres mideix en la soca 4'35 metres. Després d' aposentats en la grandiosa masia propietat de D. Eusebi Muntadas de Barcelona, en la qual, en nom d' aquet, foren galantment atesos per son majordom Joseph Busquet, visitaren la parroquia-santuari construida en 1603, renovada en 1730 y restaurada en lo passat any. En lo centre del crehuer s' hi veu en terra la tomba del Sant ab

una estàtua jacent rodejada d' una barana de ferro sostenint gran nombre de presentallas; en lo camaril hi ha l' imatge del Sant que 's diu obra d' un antich ermità y en la sacristia y dependències parroquials que havian sigut convent de dominichs dependent del de Sta. Catarina de Barcelona, varis objectes antichs del servey del culte y pinturas, entre ellas un gran quadro representant á Fra. Tomás Ripoll insigne benefactor del Orde y protector de las lletres que visqué en lo sigle passat, tot lo qual los fou mostrat per l' atent Rector Mossen Pere Franquesa.

En la matinada del 26 visitaren la capella y font de la renomada aygua de San Magí y á la 6 horas emprengueren la marxa passant per lo Clot de la Vall y pujant per la enlayrada Plana d' Ancosa d' ahont se disfruta un admirable panorama, fins á Montagut, solitaria parroquia situada en un coll format per l' extrem de dita plana y 'l pich de Montagut. L' iglesia té una senzilla portada románica, essent la nau gòtica. A las 8 horas 45, devallaren cap á Santas Creus passant per las Predreras alta y baixa d' ahont se tragué 'l material pera 'l célebre monastir, y per las Planas, arribanthi al monastir á las 12 h. 30.

Després de dinar visitaren lo cenobí y á las 3 horas partiren en carro cap á Valls ahont prengueren lo darrer tren que 'ls portá á Barcelona.

Lo Sr. Massó tragué fotografias del ábside de S. Martí Sarroca, del gran roure de S. Magí y del monastir de Stas. Creus. Lo propi Senyor junt ab lo Sr. Arolas feren varias observacions termomètriques y baromètriques. Lo Sr. Aulèstia prengué 'ls datos pera la redacció de la memoria.

S. CUGAT DEL VALLÉS (particular) 27 Mars 1883.

Assistencia dels Srs. Galcerán, Mercader (Francisco), Piferrer y Tell.

Sortiren en lo tren de las 12 h. 30 m. de la línea de Zaragoza y baixant en la estació de Sardanyola 's dirigíren á S. Cugatdel Vallés, ahont fóren rebuts ab molta amabilitat pel Sr. Secretari del Ajuntament: que es lo que actualment té las claus del claustre del històrich monastir de dita població y acompanyantlos al mateix los feu notar l' estat ruínós en que 's trova y al que no es possible posar remey per part del Municipi per lo costosas que son las reparacions, que deurían ferse en las parts del edifici contiguas al claustre, reparacions que no pot portar á cap l' actual Ajuntament apesar de la bona voluntat que l' anima puix no conta pera atendre á la conservació de dit monastir ab mes fondos que 'ls escassos rendiments que produheixen alguns horts que fóren ceditos pel Govern pera aquest objecte. Alguns dels arbres que creixían en lo claustre

han sigut canbiats per taronjers que junt ab los bonichs llores que s'alsan al costat de la iglesia li donan molt bon aspecte, qual millora meresqué 'ls aplaudiments dels excursionistas, així com lo tenir tancat lo claustre ab lo que s' evitarán d'aquí endavant las mutilacions de que han sigut objecte alguns dels capitells de las columnas.

Retornáren los excursionistas á aquesta ciutat en lo tren que passa per Sardanyola á las 7 h. 30.

COMUNICACIONS.

Delltre. Sr. Marqués de Montoliu explicant las gestions fetas per la Comissió de Monuments de Tarragona á fi de conseguir del Govern una subvenció perentoria de 5.000 pessetas per a l'apuntalament de las parts mes perillosas del monastir de Santas Creus; fent notar la equivocació sufrerta en Madrid al enviar una quantitat corresponent al pressupost de Poblet en compte de la que 's demanava, y dihent que s'estava formant un nou pressupost exigit per la Superioritat de las 5.000 pessetas necessarias pera 'l primer d'aquells monuments, qual pressupost será elevat immediatament al Ministeri.

Del soci delegat á Figueras, Sr. Trayter, contestant al ofici que li endressá la Junta Directiva, donant interessants noticias sobre la troballa d'alguns sarcófags romans, després de las éxcavacions practicadas per lo Centre Artístich-industrial d'aquella ciutat; participa ensemps que s'han trovat uns 100 cadávres sobre jassos de morter y coixí de pedra sota 'l cap y coberts enterament per teulas de construcció romana innegable; al mateix temps s'han descobert ossaris, fragments de cerámica, agullas d'os, sibellas, monedas de Maximia (dins la boca d'un cráni), fragments d'anforas, llantitas, lacrimatoris, un preciós bronze, un molí, una petita fornal y altres objectes.

A causa de trovarse soterrats á poca fondaria en un camp anomenat de Sant Roch, que desde llarch temps se cultiva, ditas sepulturas, cadávres y fragments se trovan trossejats; y la causa de son emplaçament es lo passar per aquell lloch una antiga via romana que coincideix ab lo camí de la Calsada. Ja anteriorment s'havían descobert en los encontorns d'aquells sitis molts restos de procedencia romana, com succehí al ferse una paret en la *Aigueta* (punt de bifurcació de las vias romanas de la Clusa y del Coll de Massanes) a 200 metres del camp de Sant Roch, en que se trobaren molts centenars de lacrimatoris, llantietas y demés utensilis.

NOVAS

Ha visitat lo local de l'Associació Mr. Enrich Sève, jove advocat de Perpinyá y membre del Club alpi francés, secció del Rosselló.

En la vetlla dia 3 del present mes l'Associació se vegé honrada ab la presència del distingit escriptor francès Mr. Justin Pepratx, qui davant d' un escullit concurs de literats d' aquesta capital doná á coneixer sa correcta traducció del magnífich poema *La Atlántida*. Tots los presents anaban seguint al traductor ab l' original á la ma, y al comensament dels diferents cants que llegia. Mr. Pepratx, feya consideracions sobre l' índole del treball literari y las modificacions que ja en lo ritme, ja en la versificació ó be en la adopció de las paraulas ó giros de la frase se habia vist obligat á fer pera portar á la llengua francesa la verdadera significació y elevada inspiració del poema.

Acabada la lectura de la traducció, nostre President pronunciá un breu parlament de gracias per la galanteria y amabilitat del traductor envers l' Associació CATALANISTA escullintla pera fer coneixer á Barcelona la traducció del poema. A eix parlament contestá Mr. Pepratx ab altre ple de verdader amor patri, dihent que éll era catalanista de tot cor, y que desde 'l Roselló celebraba y aplaudia lo moviment que renaix en las terras que s' extenen ensá dels Pirineus, y que feya vots pera la prosperitat de l' Associació que ab tan de zel y entussiasme lo defensa y serva. Ategi, que mes enllá dels Pirineus també 's troban catalanistas que ab orgull recordan los timbres d' un gloriós passat. Aixís acabá Mr. Pepratx essent saludadas sos paraulas ab aplaudiment per l' escollida concurrència, que malgrat lo maltemps acudí al local de l' Associació.

Han sigut cedit á l' Associació los objectes y obras següents:

Per Don Joseph M.ª de Mas y Casas, delegat á Manresa: *Ensayos históricos sobre Manresa* (entregas de la 17 al 19). Per la *Academia de Bellas Artes de Barcelona*: *Acta de la sesion pública dedicada á la memoria de Mariano Fortuny celebrada en 29 de Diciembre de 1882*. Per Don Loredano Ranier Luciani: *Revista alpina Italiana* periódico mensile del Club alpino Italiano (núm. 1 al 12) Torino, 31 Gennajo 1882 al 31 Diciembre 1882. Per Don Teodor Creus, delegat á Vilanova y Geltrú: *Los cuadros del Museo-biblioteca* Revista crítica publicada en el *Eco de la Exposicion regional de Villanueva* por Manuel Creus y Esther, Villanueva y Geltrú 1882. Per Don Melquiades Forés, delegat á Vinaroz: *La lectura del niño, de la niña y del adulto*, páginas sueltas para uso de los colegios y escuelas públicas y privadas de 1.ª enseñanza, escritas ó compiladas per lo propi donador, Vinaroz 1879. Per lo ilustre Sr. Don Joaquim Rubió y Ors: *El Doctor Don Francisco Vicente Garcia, Rector de Valfogona*, su vida y sus obras poéticas: monografia composta per lo propi donador, Barcelona 1883. (2 exemplars). Per Don Joaquim Batet, delegat á Granollers: *Paleografia llatina*, conferencia dada en l' Associació Catalanista d' excursions científicas en la vetlla del 15 Mars de 1883 per lo propi donador, Barcelona 1883. Per Don Juli E. Tarrats: *Historia de la Oceanía*, ó quinta parte del mundo, por M. L. D. de Rienzi, viajero en la Oceanía, individuo de varias academias de Francia, Italia y de las Indias, etc., etc. traducido por una sociedad literaria, Barcelona 1846, (Tomos I. II. y III.) Per Don Joseph Solá y Verdalet, delegat á San Feliu de Llobregat, las següents monedas romanas: 18 de distint origen, 5 de Claudi, 1 de Septimi Sever, 1 d' Alexandre Sever, 3 de Galieno, 1 de Maximí, 1 de Valentiniá, 1 de Valente, 1 de Trajá, 6 de Constantí, 1 Teodosi y 4 bisantinas; dos volums de *Capitols dels drets y altres coses del general del Principat de Cathalunya y comptats de Roselló y Cerdanya* (anys de 1481 á 1564).

«MONUMENTS DESTRUITS A BARCELONA

EN LO PRESENT SEGLE.

Religiosos

—Iglesia de Sant Jaume qu' arrunaren tota; sens conservar son esbelt y elegant pórxo adornat de pinturas al fresch.—Convent de Santa Catarina de frares predicadors, preciosa y singular mostra de l' art ogival.—Lo de Sant Francesch de Fra menors ab 3 claustros gòtich, que podian servir d' escoles ó pera al tres usos.—Lo del carme, últimament Universitat literaria.—Iglesia de Sant Miquel Arcángel, capella municipal ab ab son típich campanar románich.—Convent de Junqueras.—Convent de Jerusalem.—Claustre de Sant Pere de las Puellas.—Convent de Trinitaris descalsos, en lo qu' avuy es Gran Teatro del Liceo.—Lo de Caputxins, en l' actual Plassa Real.—Lo de Carmelitas descalsos, avuy Plassa-mercat de Sant Joseph.—Lo de las Monjas Magdalenas.—Lo de las de Sant Joan.—Iglesia de Sant Sebastiá.—Claustre del Colegi de Pares Mercenaris, en lo qu' ara es Café Condal en lo pati de la fonda d' Orient.—Transformacions que han sofert las capellas del claustre de la Catedral y desaparició de molts quadros antich.

Civils.

—*Castrum vetus* y palau del Veguer, en la baixada de la presó.—*Castrum novum* ó torre romana del Call.—Palau menor ó de la Comtesa, ab torre romana, un preciós mosáich y murs ciclópeos.—Restos del Palau de Valldaura, en la Riera de Sant Joan, entre 'ls quals hi havia una finestra arábiga.—Casas en lo carrer de Moncada, en altre de las quals colgaren unas sepulturas romanas que 's trobaren en sos fomaments.—Restos d' un palau romá, en la baixada del Regomir.—Muralla y torres de Canaletes.—Torre de la Ciutadela, pertanyent avans á l' Iglesia de Santa Clara.—Casa Gralla en la plassa de la Cucurulla, ó sia palau del Marqués d' Aytona y duch de Medinaceli, qui feu promesa d' esser lo derrer de sospalaus qu' arrunaria.—Pati de Casa Pinós ab estátuas bustos y relleus en la mateixa plassa de la Cucurulla.—Banys árabes, entre los carrés dels Banys y de la Bocaría.—Restos d' edificis romans y del antich palau del arquebisbe de Tarragona, en la que fou Convent de Monjas de l' Ensenyansa.—La major part de las grans columnas del temple romá dit d' Hércules.—La *Halla dels draps*, mes tart Sala d' Armas y modernament Palau de la Reyna.—Y los antichs Estudis en la Rambla.

AVIS.

Se suplica á tots aquells de nostres consocis que tingan duplicat lo número 8 de L' EXCURSIONISTA ó vulgan despendrers d' ell, se servescan manifestarho á la secretaria pera poderlo adquirir, mitjantsant las mes ventatjoses condicions, al objecte de completar una colecció d' aquest publicació.

Imprenta de «La Renaixensa,» Xuclá, 13, baixos.